

158

158

1796.

N:o 5. Gesti=Ma Rahwa

Kalender,

ehf

Láht = Namat

I 7 9 6.

Nasta peäle, párrast meie

Issanda JEsusse Kristusse
Sündimist.

Talliñas,
Erákkitud Lindworse Kirjadega.

Pärrast sedda kollist Jhesusse Kristusse
fündimist, on tämmawo se 1796. aasta.

Pärrast ma = ilma lomist = = = 5745

Pärrast Lutterusse öige Usso ülles=
wötmist = = = = 280

Pärrast wanna katko = = = 139

Pärrast sedda kui wäggi Pranburgi
läks = = = = 118

Pärrast sedda kui Toompä põllend 112

Pärrast sedda sure nälja hakkatust 101

Pärrast teist katko = = = 86

Pärrast meie armolissfema Keisri = ja
Sure Praua R U E U R S N A

Pfündimist = = = = 67

ärrast sedda kui ta hakkand wallit =

fema = = = = 24

Pühha = Päwa Märk S. E.

Zoulo = ja Wasila = päwa wahhel,
on 10 Nädalat.

Märkide selletamine.

Noor ku.

Esimeenne werendel.

Täis ku.

Wijinne werendel.

Hea aadrit lasta.

Hea kuppõ lasta.

Hea arstimisse rohto wõtta.

Hea külwada ning istutada.

Hea lapsi wõrutada.

Sedda, mis pitkaliste peab kasmama.

Hea puud raiuda hõne tarwis.

Abjo tarwis.

p. pärrast.

p. l. pärrast lounat.

e. l. enne lounat.

P. Pühha.

GANUAKZUS. Neári = Rr.

Kristusfe ümberleitamisf.

Luf. 2, 21.

1 Teisipááw	Neári. P.	Wita JESUS.
2 Resknáddal	Ubel	Rülmas
3 Neljapááw	Set	✓ selged
4 Rede	Enof	Páwad.
5 Loupááw	Metusalem	♣ kange

Tartat Homiko = Maalt, Matt. 2, 1.

6 Pühhap.	3 Running. P.	7, 30. p. l.
7 Esmasp.	Julianus	fálm.
8 Teisipááw	Errart	Wahhel
9 Resknáddal	Peatus	✓ uddusid
10 Neljapááw	Paawli P.	Páwad
11 Rede	Ewraim	⋮
12 Loupááw	Rein	↗ Lumme

JESUS 2 aastat wanna. Luf 2, 41.

13 Pühhap.	1 P. párr. 3. R. P.	10, 10. p. l.
14 Esmasp	Beliks	saogo.
15 Teisipááw	Liril.	Nende

Sel Kuul on 31 Päwa.

16	Restnåddal	Sten-Jöran	järvel
17	Neljasp.	Eönnise P.	↖
18	Rede	Uffel	tuulfed
19	Loupääw	Sara	

Pulmad Kana Liinas. Joann. 2, 1.

20	Pühhap.	2 P. p. 3. R. P.	C II, 3. p. 1.
21	Esmaasp.	Keto	tuiska-
22	Teisipääw	Winfent	✦ fed
23	Restnåddal	Lotta	Ilmad,
24	Neljasp.	Timotens	∴ pdrawad
25	Rede	Paawl. Umb.	kans
26	Loupääw	Polikarpus	gema

Peälikkust Kapernauma Liinas. Matt 8, 1.

27	Pühhap.	3. P. p. 3. R. P.	kilma
28	Esmaasp.	Karel	
29	Teisipääw	Samuel	☾ I, I. p. 1.
30	Restnåddal	Udelgund	pole
31	Neljasp.	Ann	∴

1 Rede	Virrit	☸
2 Loupääw	Kuimla P.	Range

Kristus laewa = peäl, Matt. 8. 23.

3 Pühhapääw	4 P. p. 3. R. P.	külut
4 Esmaspääw	Veronika	✓ selge
5 Teisipääw	Agata	(3, 36. e. L.
6 Restnaddal	Doorkenne	taewa =
7 Neljapääw	Rikart	✠ ga.
8 Rede	Käsperdina	☉ Pehmed
9 Loupääw	Salomon	▲

Umbrohhust, Matt. 13, 24.

10 Pühhap.	5 P. p 3. R. P.	Ilmad
11 Esmasp.	Edo	Lummes,
12 Teisipääw	Eulalia	☉ 1, 3. e. L.
13 Restnaddal	Penigna	saos
14 Neljapääw	Walentin	ja
15 Rede	Wauстина	▲
16 Loupääw	Juljana	fange

Hel Ruul on tännawo 29 Päwa.

Wina-mäest. Matt. 20, 1.

17 Pühhap.	9 W. e. K. III. P.	tulega
18 Esmasp.	Konfordia	woiksid
19 Teisipääw	Simon Apost.	C 8, 10. p. 1.
20 Keßnädda	Eigarius	
21 Neljapään	Jesaias	tulla.
22 Rede	Peetri P.	Lummes
23 Loupääw	Serenus	saddo

Rülm: Mehhest. Luk. 8, 4.

24 Pühhap.	8 W. e. K. III. P.	ja
25 Esmasp.	Maddisje P.	♣
26 Teisipääw	Wiktorius	tuisl.
27 Keßnädda	Nestor.	☼ 3, 2. p. 1.
28 Neljapään	Leander	Selgeb
29 Rede	Iustus	† Päwab.

1 Loupääw	Albinus	Heitz
Kristusse Kaamatam, Luf 18, 31.		
2 Pühhapääw	<i>1 P. Piusinus</i>	lit.
3 Esmaspääw	Gerg	↖ kud,
4 Teisipääw	<i>Wastila P.</i>	kül
5 Keskäädal	<i>Zuhla P.</i>	☾ 10, 49. e. L.
6 Neljapääw	Kotwrid	⊕ mad
7 Kebe	Perpetua	Pawad.
8 Loupääw	Siprian	<i>Seri P.</i>

Kristusse Riijatam, Matt. 4, 1.		
9 Pühhap.	<i>2 P. Piusinus</i>	Wahhel
10 Esmasp.	Mikens	⊕ selge
11 Teisipääw	Konstantin	⊕ külmas
12 Keskäädal	Krefor.	<i>☀ 2, 31. P. L.</i>
13 Neljapääw	Ernestus	ja
14 Kebe	Sakarias	♣ tule
15 Loupääw	Longinus	ga,

Kananea Naesest, Matt. 15, 21.		
16 Pühhap.	<i>3 P. Piusinus</i>	wahhel

Sel Kuul on 31 Päwa.

17 Esmasp.	Truto	ud
18 Teisipäaw	Billeminna	↖ dune
19 Kesknäddal	Kabriel	ja
20 Neljapäaw	Matrona	† 4 26. p. l.
21 Kede	Pent	† pehine;
22 Lõupäaw	Kawael	Päwal

Sest kes karratist waewatub.

23 Pühhap.		Luk. II, 14.
24 Esmasp.	<i>S. N. Naast.</i> Kasimir	fulla,
25 Teisipäaw		õdd
26 Kesknäddal	<i>Naast. Mar. P.</i> Emanuel	✕ kül
27 Neljapäaw	Kustaw	mad,
28 Kede	Kideon	☼ 2, 3. c. l.
29 Lõupäaw	Kido	✕ selge

5000 Mehhe Sõdtmissfest Joann, 6, I.

30 Pühhap.	<i>S. P. Paastus.</i>	taera;
31 Esmasp.	Detlaus	ga.

APRIL 30. Jürri = ehk Mahla = Ku.

1	Teisipäaw	Karijaliste P.	Uddused,
2	Keskäddal	Teodorus	niisked
3	Neljapäaw	Werdinand	) 6, 3. p. L.
4	Kede	Ambros	ja
5	Loupäaw	Maksim	peh:

Kristus kirowidega wisfatud, Joann 8, 46.

6	Pühhap.	P. Paabus	med
7	Esmasp.	Naron	Ilmad,
8	Teisipäaw	Liborius	wahhel
9	Keskäddal	Bogislaus	wihmas;
10	Neljasp.	Leo	wah:
11	Kede	Julius	 5, 32. e. L.
12	Loupäaw	Etsekiel	hel

Kristusse sisse: sditmisfest. Matt. 21, 1.

13	Pühhap.	7 P. Paastus	tule:
14	Esmasp.	Antonia	aa. —
15	Teisipäaw	Karin	Nende
16	Keskäddal	Rudolf	jär:
17	Neljap.	Suur Nelja P.	rel

Hel Rnul on 30 Päwa.

18 Rede	Suur Rede	
19 Loupääw	Simon	C 10, o. e. &
Kristusse Üllestouõmisest.		Mark. 16, 1.
20 Pühhap.	1 Pühha	on
21 Esmasp.	2 Pühha	sojemad,
22 Teisipääw	3 Pühha	peäwa:
23 Restnädal	Jüri P.	paists
24 Dielepääw	Albert	sed
25 Rede	Markusse P.	St:
26 Loupääw	Etseias	 10, 48. e. L.

Küni-pandud Utsist. Joann 20, 19.

27 Pühhap.	1 P. p. Kr. Üllest.	mad
28 Esmasp.	Klaus	lota.
29 Teisipääw	Vitalis	
30 Restnädal	Reinmund.	

1 Meljapáám	Wolbri P.	Múr
2 Rede	Sigismund	✠ rista
3 Loupáám	✠ Leidminne	) 2, 5. e. L.
Heast farjatsfest, Joann. 10, 12.		
4 Púhhapáám	2 P. p. Kr. III.	minne:
5 Esmasp.	Susanna	párrast
6 Teisipáám	Lomisilla	✠
7 Restnáddal	Zanislaus	sedda
8 Meljapáám	Tesiderius	tuul
9 Rede	Job	sed,
10 Loupáám	Parnabas	☀ 8, 45. p. L.
Urritesse ata párrast Joann. 16, 16.		
11 Púhhap.	3 P. p. Kr. III.	willud,
12 Esmasp.	Kert	☸
13 Teisipáám	Liberatus	Stmad,
14 Restnáddal	Sabina	on
15 Meljasp.	Linno ✠ Páám.	lota.
16 Rede	Zodokus	✠ Wilhma
17 Loupáám	Erif.	sed

Hel Kvul on 31 Päwa.

Kriisluoje arraminnemisest.		Joann. 16, 5.
18 Pühhap.	4 P. p. Kr. III. P.	III, 39. p. 5.
19 Esmasp.	Potensia	willud
20 Teisipääw	Vill	Pawad.
21 Restnädda	Zesiderius	segga
22 Neljapään	Tule + Päaw.	✕ ne,
23 Keede	Eduard	∴ willo,
24 Loupääw	Venediks	

Digest pallumisest.		Joann. 16, 23.
25 Pühhap.	5 P. p. Kr. III. P.	6, 7. p. 5.
26 Esmasp.	Estee	tule:
27 Teisipääw	Peet	ja
28 Restnäddal	Willelm	wilmas
29 Neljapään	Suur + Päaw.	ga.
30 Keede	Petronella	†
31 Loupääw	Wikand.	

JUMZUS. Jaani = Ku.

Rõnnustajast, Joann. 15, 16.

1 Pühapääw	6 P. pr. Kr. III. P. II, 33. e. L.	
2 Esmasp.	Hiskia	†
3 Teisipääw	Rasmus	Selge
4 Kesknäddal	Liso	taew;
5 Neljapääw	Poniwasius	sojad
6 Rede	Artemius	● wait=
7 Loupääw	Lukretsia	sed

Pühast Waimust, Joann. 14, 23.

8 Pühhap.	4 Pühhi	St=
9 Esmasp.	Teine Pühha	Wittam P.
10 Teisipääw	Kolmas Pühha	● 0, 15. p. L.
11 Kesknäddal	Blawius	mad.
12 Neljapääw	Pafilibes	Müüd
13 Rede	Tobias	⋯ allawad
14 Loupääw	Mall	Mürri=

JESUS ja Mikodemus. Joann. 3, 1.

15 Pühhap.	3 mino JUMM.	Woi P.
16 Esmasp.	Justina	tamis=

Hel Ruul on 30 Päwa.

17 Teisip.	Krect	C 9, 48. p. 1.
18 Kestnâddal	Nikander	lange
19 Neljapäân	Kerwasius	wihmas
20 Kede	Ulgarus	ning
21 Loupäân	Rael	rahhes

Rikkast Mehhest. Luk. 16, 19.

22 Pühhap.	2 P. p. 3 a. J. P.	ga
23 Esmasp.	Vasilius	tul
24 Teisipäân	Saani P.	☉ I, 2. e. 1.
25 Kestnâddal	Kristiana	☉ la
26 Neljapäân	Jeremias	Wihmas
27 Kede	Ladislauß	fed, pallawad
28 Loupäân	Josua	Päwad.

Surest Dhto: sõmaraiast, Luk. 14, 16.

29 Pühhap.	2 P. p. 3 a. J. P.	Peet. Paawl.
30 Esmasp.	Judit	☾ II, 23 p. 1.

1 Teisipááw	Teobald	
2 Restnáddal	Heima Mar. P.	Ränge
3 Meljapááw	Kornelius	múrris
4 Keðe	Ulrik	ta
5 Loupááw	Unselm	

Raddunud Lambast, Luk. 15, 1.

6 Púhhap.	3 P. p. 3a. S. P.	minne,
7 Esmasp.	Trino	☩
8 Teisipááw	Demetrius	wih
9 Restnáddal	Kilian	mas
10 Meljapááw	Israel	☉ 3. 19. e. l.
11 Keðe	Eleonora	ja
12 Loupááw	Hinrik	rahhega.

Olge armolisfed! Luk. 6, 36.

13 Púhhap.	4 P. p. 3a. S. P.	Selle
14 Esmasp.	Ponawent.	járrel
15 Teisipááw	Apost. Jagg.	tuul
16 Restnáddal	August	☉ 5. 21. p. l.

Hel Ruul on 31 Päwa.

17 Neljasp.	Aleksius	sed,
18 Rebe	Rosina	felged
19 Loupääw	Ruwina	

Rohkest kalla = sagist, Luk. 5, 1.

20 Pühhap.	<i>5 P. p. 3. a. J. P.</i>	ja
21 Esmasp.	Daniel	willud
22 Teisipääw	Apollina	St =
23 Restnädal	Karolina	☀ 8, 39. e. L.
24 Neljapäaw	Kirsti	mad. —
25 Rebe	<i>Jacobi P.</i>	Wail =
26 Loupääw	Anno	✕

Wariseride Digušfest. Matt. 5, 20.

27 Pühhap.	<i>6 P. p. 3. a. J. P.</i>	sed,
28 Esmasp.	Peadrisk	sojad
29 Teisipääw	<i>Olowi P.</i>	Päwad
30 Restnädal	Ubdon	☽ 2, 10. p. L.
31 Neljap.	Kermann	☼

1 Rede	Peetri Wang.	Paudo,
2 Loupääw	Annibal	✕

4000 Mehe söödimisest, Mark. 8, 1.

3 Pühhapääw	7 P. p. 3. a. J. P.	waiksed
4 Esmaspääw	Judas	Il
5 Teisipääw	Dominikus	mad.
6 Restnädal	Eigenius	Walz
7 Neljapäaw	Tonatus	 5, 24. p. 1.
8 Rede	Sirialus	hel
9 Loupääw	Romanus	✕

Walle Prohwetidest, Matt. 7, 15.

10 Pühhap.	2 P. p. 3. a. J. P.	Lauritse P.
11 Esmasp.	Herin	selge,
12 Teisipääw	Eisebius	wahz
13 Restnädal	Klara	hel
14 Neljap.	Ello	
15 Rede	Kuffi Mar. P.	C, 8, 31. p. 2.
16 Loupääw	Isaak,	

Sel Kuul on 31 Päwa.

üllekohtsest Maia piddajast, Luf. 16, 1.

17 Pühhap.	9 P.p.3.a.3.P.	mane
18 Esmasp.	Leno	Ilm,
19 Teisipäaw	Sebald	willo
20 Restnädal	Rut	tus
21 Neljapäaw	Wilibert	☀ 5, 37. p. L.
22 Kede	Sakens	les
23 Loupäaw	Darsabas	♠ ga.

Jerusalemma ärraritmissest. Luf. 19, 41.

24 Pühhap.	10 P.p.3.a.3.P.	Selged
25 Esmasp.	Ludewik	Päwad,
26 Teisipäaw	Treneus	uddus
27 Restnädal	Perent	✂ sed,
28 Neljasp.	Aufustin	õhtud,
29 Kede	Joann. Sult.	17, 51, e. L.
30 Loupäaw	Benjamin	✠ willud

Mariterist ja Eblnerist, Luf. 18,

31 Pühhap.	11 P.p.3.a.3.P.	Ödd.
------------	------------------------	------

SEPTEMBER. Stiggiseehf Mihli-Ru.

1 Esmaspääw	Elidius	Päämas
2 Teisipääw	Elisa	paiste
3 Kestnäädal	Reinart	sed,
4 Neljapäääw	Moses	∴ sel-
5 Kede	Kai	
6 Loupääw	Magnus	☀ 6, 17. e. l.

Ru. dist ja teletumast, Mark. 7, 31.

7 Pühhap.	12 P. v. 3. a. J. P.	ged
8 Esmasp.	Maria Saam.	ja
9 Teisipääw	Ubigail	wils
10 Kestnäädal	Eobald	lud
11 Neljapäääw	Pöörri Pääw	Ilmad.
12 Kede	Sirus	†
13 Loupääw	Amatus	♣

Preestrift ja Lewitist, Luk. 10, 23.

14 Pühhap.	13 P. v. 3. a. J. P.	† Ulendam.
15 Esmasp.	Nikodemus	Niis
16 Teisip.	Eiwemia	led

Hel Kunt on 30 Päwa.

17	Resknáddal	Titus	†	wih:
18	Neljasp.	Werner		ma:
19	Keðe	Wauustus		fed
20	Louþáaw	Töns	☀	4, 59. e. l.

Rúnnest Þiddali: többifest. Luk. 17, 11.

21	Þúhhap.	<i>14 Þ. p. 3. a. T. N.</i>	<i>Mattensesp.</i>	
22	Esmaþp.	Morits		Þáwad,
23	Teisipáaw	Osea		þóðr
24	Resknáddal	Kleomas		wad
25	Neljapáan	Haralt	^	
26	Keðe	Tetel		kül
27	Louþáaw	Udolv		ma

Mammonast, Matt. 6, 24.

28	Þúhhap.	<i>15 Þ. p. 3. a. T. N.</i>	3, 36. e. l.	
29	Esmaþp.	<i>Mihli Þáaw</i>	☼	
30	Teisipáaw	Hieronimus		pole.

ORDOVEN. Wina= meil Roja = Ku.

1 Kestnåddal	Wolrad	Selge
2 Meljapååw	Zairus	taew
3 Kede	Wolmer	külz
4 Loupääw	Prants	↗

Maini = Liima = Surnust, Luk. 7, 11.

5 Pühhap.	16 P. p. 30. S. P.	 6, 7. p. 8.
6 Esmaşp.	Amalia	mas
7 Teisipääw	Susanna	ja
8 Kestnåddal	Kustaw	kange
9 Meljapääw	Tomasia	tules
10 Kede	Wurfard	↗
11 Loupääw	Angelus	ga.

Wee = többiseft. Luk. 14, 1.

12 Pühhap.	17 P. p. 30. S. P.	Co, 23. p. 8.
13 Esmaşp.	Tereşia	↗ Segz
14 Teisip.	Kalikstus	☸ gane,
15 Kestnådda!	Heddo	pea
16 Meljapääw	Kallus	wihin,

Hel Kuul on 31 Pöwa.

17 Rede	Olop	pea
18 Loupääw	Lukas	^

Suremasi Kääsust. Matt. 22, 34.

19 Pühhap.	18 P. p. 30. J. P.	☉ 7, 19. p. 2.
20 Esmasp.	Wendelin	☿
21 Teisipääw	Ursel	uddo.
22 Kestnäddal	Sewerin	Wihmas
23 Neljapään	Salome	saddo
24 Rede	Wlorentin	☿ lummes
25 Loupääw	Kristian	ga

Alwatud Innimesest. Matt. 9, 1.

26 Pühhap.	19 P. p. 30. J. P.	seg
27 Esmasp	Wilib	☽ II, 36. e. 2.
28 Teisipääw	Engelbrecht	^ ga
29 Kestnäddal	Abfalom	tud.
30 Neljap.	Josawat	Külmas
31 Rede	Wolfgang	^ Ödd

I Loupääw	Pühgabe P.	Range
-----------	------------	-------

Pulma Ridest, Matt. 22, 1.

2 Pühhapääw	20 P. p. 3. a. T. P.	Hingede P.
3 Esmaasp.	Kottlieb	F tuul.
4 Teisipääw	Dtt	☀ 5, 20. e. L.
5 Kesknäddal	Kåasper	Wahhel
6 Neljapääw	Paltser	Lummes
7 Rede	Klaudius	faddo,
8 Loupääw	Brits	☼

Kunninga = Mehhe = Poiaß, Joann. 4, 47.

9 Pühhap.	21 P. p. 3. a. T. P.	wahhel
10 Esmaasp.	Martin Lutter	wihun.
11 Teisipääw	Martin Püß.	C 9, 2. p. L.
12 Kesknäddal	Arkadins	Selle
13 Neljap.	Preedrif	järrel
14 Rede	Leopold	alkas
15 Loupääw	Atanasius	☼

Sel Ruul on 30 Päwa.

Kawwalast sullasest. Matt. 18, 23.		
16 Pühhap.	22 P. p. 3. a. S. P.	wad
17 Esmasp.	Tonas	
18 Teisipäaw	Esra	☀ 0, 36. v. 1.
19 Restnäddal	Lisbet.	☿ - tilmad,
20 Neljapäaw	Amos	ja
21 Rede	Mar. Jhw.	↙
22 Loupäaw	Sesilia	lumme

Kohto = Rahvast, Matt. 22, 15.		
23 Pühhap.	23 P. p. 3. a. S. P.	saddus
24 Esmasp.	Josias	sed
25 Teisipäaw	Kadriina P.	Päwad,
26 Restnäddal	Konrad	☾ 6, 2. v. 1.
27 Neljasp.	Jjai	☿
28 Rede	Rünter.	☽ tulega
29 Loupäaw	Swert	tulla.

Kristusse Sisse = sditmisest, Matt. 21, 1.		
30 Pühhap.	1 Kr. Lull. P.	Andrese P.

1 Esmaspäät	Urent	Royvud,
2 Teisipäät	Kandidus	segjaz
3 Keßknäddal	Parbo	☀ 4, 15. p. E.
4 Neljaspäät	Agaton	seb
5 Kede	Wolber	Päz!
6 Loupäät	Niggolas	wad;

Lähet, eüne wimist Päwa. Luk. 21, 25.

7 Pühhap.	2 Kr. Tull. P.	wahhel
8 Esmasp.	Mar. Samine	kulin,
9 Teisipäät	Juhkun	☀ wahhel
10 Keßknäddal	Lühhem P.	uddune,
11 Neljaspäät	Elso	☀ 8, 17. e. E.
12 Kede	Ottilia	nüß, ja
13 Loupäät	Lutſia	☀ sulla.

Joannes Wangi = tornis. Joann. 11, 2.

14 Pühhap.	3 Kr. Tull. P.	Pilwne
15 Esmasp.	Johanna	taew,
16 Teisipäät	idia	☀

Hel Kuu on 31 Päwa.

17	Resknáddal	Ulbina	↗ lummi
18	Neljap.	Kristow	☉ 8, 0. e. 2.
19	Kebe	Lott	♁ sabdo
20	Loupaáw	Ubraam	

Joannesse Tunnistusfest. Joann. 1, 19.

21	Pühhap.	<i>4 Kr. Tull. P.</i>	<i>Roma P.</i>
22	Esmasp.	Peata	kúlma
23	Teisipáaw	Udo	✓ ja
24	Resknáddal	Ewa	selge
25	Neljasp.	<i>Koulo</i>	taewaga
26	Kebe	<i>Keine Pühha</i>	☽ 9 40. e. 2.
27	Loupaáw	<i>Solmas Pühha</i>	♁ lóppetá

Sest immele-pannemisfest. Luk. 2, 33.

28	Pühhap.	<i>P. párr. Jotlo</i>	<i>Süta laste P.</i>
29	Esmasp.	Noa	✠ wad.
30	Teisipáaw	Tawet	sedda
31	Resknáddal	Silwester.	☉.☉ aasta.

Päwa: ja Ku = Warintamissed,

ei olle sel Nastal meie Maal kog:
goniste mitte nähtawad.

Monned juttud ja õppetused, Eesti-
ma rahwa heaks ülespandud.

Armas Eesti ma rahwas!

Mitimest aiaft ollen teid tähhele pannud, teie ello-wisid ja kombed, sedda head ja kurja, mis nähti teil olla. Kõik olli südda rõmus kui ka teie rahwa seas neid leidsin, kes õigust nõudsid, ja igga hea tööle usinad ja walmis ollid, ja se läbbi jo sin ma peäl omma diausse-palka leidsid, et tõ hästi korda läks, et kääsi hästi käis, et risti ja waewa rõmoga ja rahhoga kandsid, teades, et nende omma sü-läbbi õnnetus kätte ei tulnud. Agga küll olli mul ka halle meel, kui isse omma sü-läbbi keel head kantasite, mis armas tae-
wa-

wane Issa, kes keik innimesse-lapsed ar-
mastab, ka teile rohkesti pakkus; kui pat-
to-pimedus ja rummalus woiwust teie üs-
le wõttis, ja teie jo siin ihho-põlwes, pat-
to ja rummalusse läbbi, teigesugguse õnes-
tusle ja willetsuse se sisse sattusite! Oh kui-
da lüks südda kurwaks; et teie mitto ras-
ket soovma muidogi kandes, patto läbbi
omma risti ja hädda weel juremaks tõssite.
Ehk teie ei wõttaks ka sedda tullewat el-
lo tähhele panna, kus Jummal iggaühhe
kätte maksab temma tööd mõda, siis sihu-
tago teid ommeti se mapealne ello,
mis patto- ja rummalusse läbbi hukka
ja nuxja lähhab, sedda ärrawallitseda, mis
jubba siin ilmas teile heaks tulleb, ja
sedda wihkada, mis kohhe siin teil kahjuks
on. Urge siis pange pahhaks, kui
teile monned Juttud aian, ja nende sees
teile selgets teen, mis kahjo, se rummal
pattune, ja holetu ello, sadab! Wõtke

neid

neid hea melega kuulda ja õppige neist,
patto õnnetusse eest, ennast hoidma.

I.

Ühhe sure külla sees, maan- te äres, sai
kõhhe aasta eest, Halliko Tomas, sures
waesusses hirmsa surma. Temma olli rik-
ka ja joudsawa perrewannematte ainus
poig, kes tedda targaste ja hõlega kauni te
kaswatasid. Neglaste õppetasiid nemmad
tedda ramatut luggema ja moistma, õppeta-
siid ja sundisiid tedda ka tödd teggema, hoid-
siid tedda, et ta kurja ei sanud paljo nähha,
egga kuulda, ja karristasid tedda wahhest
ka, kui lapsel hirmso tarwis läks. Nenda
kaswis temma kangeks: ja kui ta seitsmet-
teistkümmend aastad hakkas kaima, pandi
tedda kirriko õppetaja jure luggema. Õp-
petaja olli temma luggemisse ja moistmis-
sega õiete hästi rahbul, ja wõtis tedda lau-
ale wasto. Ei tännini olnud Tomal süüd,

egga laitust. Agga, parrago Zummal,
nüüd läks ta raisko. Temma teadis, et
wannemattel rahha ja riklust kül olli, ja
selle peäle lotes, ei mõtlend temma sedda el-
lades otsa sawad. Eks ma olle nüüd mehe-
hels sanud? — Mis mul ennam sur-
dimust ja õppetust tarwis? — Men-
da mõtles temma ommas süddamez, ja et
temmal omma kasso-willi ja omma kasso-
hobbone wannemattest olli antud, olli meh-
hel joudo ommast käest kül. Seäl küllas olli
ka kõrts, ja küllahulga rahwa seas, mitto jodike
kud ja laffujad. Tomas näggi neid kõrtsi
minnewad, ja temma himmo hakkas ka sel-
le peäle kaima. Teised weddasid tedda hea
melega ennese kasa, sest Tomal ei olnud rah-
hast pudo, ja hooplides ja surustelledes an-
dis ta iggaühhele kül wina, kül õllut rohkes-
te jua. Wannemad näggid sedda kurrva
süddamega, ja teelsid tedda, agga ei ta
kuulnud ennam wannematte sanna.

„Mis

„sest

„sest wigga,“ ütles ta wahhest, „et ma
„monned koppikad ehk olgo rubla,
„raiskan, egga ma sest waeseks ei sa.
„Ma ollen weel noor mees, mis se ello mui-
„do maksab? — Kui wannemaks sa-
„an, eks ma siis lähhá targemaks?“ —

Teised kirjad seltsimehhed sundisid talle
peäle, ja nenda hakkas Tomas jomist,
lakkumist ja kõrtso-prassimist armatsema.
Keik kasso = willi raisati ärra, pandi teiste-
ga rahka. Hobbone wahhetati ühtepuhko,
ja joobnust peast sai mees mondalord pette-
tud, nenda et ta wimaks kasso hobbosest
üsna ilma jäi. Issa läks ikka wannemaks
ja nõdrumaks ja surri ärra. Pool aasta
pärast, surri emma soias = tõwmes leikusse
eial ka ärra. Tomas, kes siis nellil aastat
kolmatkümmeid wanna olli, sai nüüd isse
perremehheks ja keik wannematte pärrandus
jäi temma kätte; kaks paari härgi, kolm
hobboft, emma kaela = rahha; moisas ei ol-
nud wõlgo suggu, ja leikus olli kões. Ei

Tomas pudund mund kui Maene. Sepär
rast läks ta kohhe sel süggisel kossima, agga
ei ta noudnud tuggema tõreggema naese,
waid watis üksnes tübia illo peäle. Moisa
toa tüddruk Kai, lapse põlwest sadik Moi-
sas kaswatud, olli illus punnane jummeft,
melest uhke ja kandis priskid kännad rided,
agga ei moistnud, egga wiinsid, Tallopoia
tööd teha. Selle temma noudis naeseks,
ja et küll Moisarannemad Kais nonnisid,
siiski ei nemmad tahnud wäggise teida.
Kai wõt is wiinad ja käärahha rõmoga was-
to, läks kät andma; Moisa poleft tehti su-
red pulmad, ja mouni rubbel rahha jodi
weel peäle. Nüüd piddi Tomas isle mais
a piddama. Agga mis maiapidamine se
olli? Puhhapäwil istus Tomas kõrtius
ja lakkus peäle, Esmaspäwa maggas ta
weel eilte jomisse unne, ehk mõllas ka weel
mõda kõrtsi, ning wõtris ka nädala seesgi
wahhest, Zummala wilja ennam, kui jõe-
dis kanda. Ei olnud kōddo egga
wäl

wäljas õiged tõteggjad. Mis wõbras orri
 hõlib kui ei olle sundimust takka? Põllud
 said waesel wiisil harritud, ja ei kaanud
 nüüd enam sedda wilja, mis enne. Ja
 siiski müüs Tomas sestgi ärra; heino ja õl-
 gi nenda sammsti, ja keik se rahha pardi
 nahka. Egga se nüüd olnud immets pañ-
 na, et wiljast ja leiwast pudust tulli. Mis
 nou nüüd kätte wõtta? Häbbi olli Moisa-
 aita ette m'ünes! Wiimse rahha eest, mis weel
 mais olli, osteti wilja; jubba suurem ossa
 olli jomissega pillatud. Agga willi olli sel
 ajal wägga kallis, sepärrast ei ullatand rah-
 ha kaugele. Tomas müüs sepärra: ühhe
 pari hãrgi ärra, ja pididi selle rahha eest lei-
 ba ostma. Agga jomisse himmo olli suur,
 teiste prassiattedega lakkus ta pole rahha ärr-
 ra; ja paljus ta nüüd wilja sai? —
 Joobnust melest ei olnud ka hoolt egga mur-
 ret lomade eest, sest siis murdis mets ühhe
 hobbose ja ühhe lehma ärra. Hädda pär-
 rast läks ta nüüd Moisa, leiba laenama.

agga ei joudnud süggise maksta, ja et kül
Moisawannemad kannatasid, süiski lüks
wõlg ilka suremaks. Ta olli kül nüüd wan-
nemaks sanud, agga ta ei läinud targemaks.
Zobnust peast olli mees ilka weel uhke ja
surelinne, ja hakkas heamelega riido teis-
tega, mis läbbi süis mondaford teistest hirmo-
sa te peksa sai. Hullust melest kippus ta il-
masjata iggaühhe peäle, ka üksford Sak-
stegi peäle, kes kõrtsõ õmaiale tullid. Need
lüksid moisa kaebama ja Tomas sai moisas
rängaste nuheldud. Zomisse hirmo läb-
bi hakkas ta ka wõbra asja külge putuma,
ja teised wargad melitasid tedda, wargust
wastawõtma. Agga wargus tõusis, ja
Tomas sai jälle moisas raskeste hirmo. Naes-
sel olli kül halle meel, agga ei naene saand
tedda ennam õiae tele, egga moistnud maia
ja perre toimetada. Keigeit olli pudo ja perre
lüks hukka. Seäl ligaidal peti ka Santa;
egga seäl Tomas ärraiänud. Hea hobbo-
sega lüks seina, müüs hobbose kolmeküm-
ne

ne hõbbe rubla eest ärra, ja piddi teisel pä-
wal teise jälle ostma. Agga tühhi tagga!
Tomas tõmbas kõrtsus, kus ilm kous olli,
kesk õni peäle, wimaks wässinud, uinus ta
maggama, ja teine kawwal peetis tulli, ja
warrastas kaela kottist, rahha kulro ärra.
Tomas näggi teisel hommikul, et ta rahhast
ja hobbosest ilma, üsna sant olli. Kül kae-
bas nüüd takka ja kulas järrele, agga —
mis widud, olli widud —! ja kes jou-
dis hulga rahwa seas warga ärratunda? —
Zalla läks ta koiu; naene nuttis; ja moisa-
wannemad ollid kurjad ta peäle. Misga
piddi ta nüüd maia piddama? Moisa polest
woeti paar hãrgi ja laks mullikast wõlla eest
ärra, ja Tomas, kellel agga üks wanna
hobbone weel olli, sai perrest lahti ja pandi
teiste sullaseks. Naene läks teise perre sau-
na, omma kolme lapsoga eliama, ja piddi
kätte naual, waesel wiisil, ennast ja ommad
lapsed toitma. Keik olli nahka pandud.
Tomas piddi nüüd Moisas teul kãima ja

Zunkro - ja Rubja - sundimisest al, kange
tõdd teggema. Siiski ei ta jätnud jomist
mahha; wiimse koppika kandis kõrtsu, ja
palga willi, mis ta perremehhe käest sai, jub
ba se olli kõrtsudes jodud, enne kui sedda
leigati. Nenda ei ta kaännud milgil wiisil
naese ja laste eest hoolt, kes nähtas seisid;
lapsed ei sanud õppetust, issa olli ikka pim
me täis, ja emma ei sanud nendega üksi
toime. Nenda kaswid nemmad rummalus
ses üles, ja hakkasid jo nores põlmes kurja
armastama. Ja kas siis Tomal ennesel
ehk olli sest jomissest süddame rõmo ja mele
head? Ei koggoni. Urro wahhest läks ta
kiriko, käis ka, monne aasta talla, laual,
agga ei tal olnud seal jures süddame lotust
egga julgust! Jummalasanna kuuldes, tun
nistas südda temma wasto ja waewas ted
da. Laual käies, teggi õppetaja maenitsus
temmale häbbi ja hirms. Ei ta julgend
Jummalas, egga hinge peäle mõttelda, ja
surma ja tullewa ello meletulletades, tulli
lar-

Kartus ja wärriseminne temma peäle. Se
pärrast ei tal olnud selle mõitega paljo teg-
gemist, waid wõttis holetuma ja kerge me-
lega sedda mõttet agga kautada, ja omma
kurja jomisse himmo mõda, ennast õiete huk-
katussele ärra anda. Se keigewaesem lug-
gu, mis tal siin ma peäl weel sest meletu-
mast ellust tulli, olli se, et se kange Jum-
mala willi, mis ta ühtepuhko nelas, tem-
ma terwise rikkus. Se põllem wiin, mis
ta ni rohkestest wõttis, olli temma kopsud ja
maksad ja feit temma sissekonna ärrakõrwe-
tanud. Sest ta hakkas pöddema ja hirm-
saste feest karjuma. Kange kõhha panni
temma riinad kiini, ja temma ihho kuirwis
ärra. Kange wiin piddi, temma arwates,
tedda kiinitama, agga se olli walle; wiin
teggi wigga suremaks. Haigusse pärrast
sai ta teis sullasest lahti ja ellas nüüd naese
jures waema wifil. Ühhe päwa olli ta pis-
sui nago parrem, ja wõttis sepärrast nou-
kätte, isse weskete miina pari wafka wilja-

ga, mis naesele armust olli Moisaft antud.
Se olli kermade, wette laggumisse aial.
Weski jures olli kõrts. Tomas olli wilja
jahwatanud ja piddi koiu minnema, agga
wõttis weel eñne kõrtsus tãis ennast lakkuda
ja jahhudgi ka raiskada. Muud hakkas
joobnust peast õhto pole jõe peäle koiu min-
nema. Hobbone murdis sisse; Tomas pid-
di hoost aitma, agga isse wassind ei os-
tand, egga saand korda, ja kullus isse jõe
alla, kus hobbone hãddas jalgega tedda
peksis. Temma karjumisse peäle tulli rah-
was abbiks, tõmbasid kül tedda ja hoost
wee seest wãlja, agga Tomal olli pea laes
hobbose rauast suur haaw, ja kül m wessi
olli tedda ni tuimaks teinud, et ta jo keletu
olli, ja monne tuñni pãrrast seäl kõrtsus,
kubho teised tedda õlge peäle pannid, hing-
heitis! Menda sai ta äkkitselt omma jomis-
se lãbbi surma, 32 aastat wanna, kess om-
ma parraja-ea sees; naene ja nelli last jãid
temmast waeseks jãrrele, ic — kubho
lãks temma hing? —

Oh, minno armas ma=rahwas, kas
pecksite kül sedda jutto walleks aiama? —
ehk sedda kahjo ja õnnetust, mis Halliko=

Tomal sündis, mitte temma jomisse= süüks
arwama? Oh,  rge olge pitkaldased sedda
uskuma, mis n ate allati ennese rahwa selt=

sis s undiwad. Iggas waldas, iggas k ul=

las leiate Toma sarnatsid, kes jomisse l ab=

bi ennast hukka saatwad ja keiksuggu hädda
ja willestust ennese kaela peale isse kogu=

wad. Jubba mitto rikkas maia läks se
l abbi waeseks ja kehwaiks, jubba mitto ter=

we innimenne rikkus se l abbi terwist ja ram=

mo ärra; jubba mitto moistlik innimenne
w ottis se l abbi moistust ja meekt kautada ja
h abbematta ja nurjatumat t od tehha; jubba
mitto sai se l abbi wargusse ja mu patto kim=

po, ja ellas liggimeste pahhandusseks. Us=

tuge sedda t este, et se teie ennese heaks tul=

leb, kui jominne ja lakkuminne teil keeldat=

se. Ei teie t  woi korda miina, ei teie
Ello woi Jummalala, egga innimeste ces

Kõlbada, kui teie jomisse läbbi, söggeda-
mad kui moismatta lomad, meelt ja mois-
tust kautate! Sepärrast hoidke ennast selle
pattu eest, et mitte õnnetus ja häbbi teie kae-
la peäle ei tulle, ja wõtke aegsaste ja no-
rel selle kurja himmo wastopanna! Olgo
se hädda, mis Halliko Toma kätte, jomis-
se läbbi tulli, teile märgiks, ja wõtke sedda
õppetust, mis armisast süddamest teile and-
sin, armsa süddamega ennese heaks wasto!

2.

Kotti Hanso poeg Jürri olli rummal
moistussest ja halp ommast wiisidest. Na-
matust ei teadnud temma suggu, sepärrast
pidi temma ka wiiskord luggemas kaima,
enne kui õppetaja tedda, ja siiski weel ar-
must, lahti téggi. Rummal ja willets ta
olli, ja rummal ja willets ta jäi surmani!
Siiski tulli nou kätte, et piddi naest wõt-
ma. Süggise aeg olli, willi olli hästi kas-
nud, perrel olli abbi tarwis ja Jürri jo peä-
le kahhekümne aasta. Sepärrast pandi
siis

fiis sigga numma peäle, linnakšed tehti wal-
mis, ja lambaid tappeti rohkeninne! Ugga
kust waene piddi naese sama? Eiggidalt ei
tulnud ükski temmale, sest igga tüddruk tun-
dis temma rummalust, ja suurt rahha ja rik-
kust ei olnud mehhel ka mitte! Temma em-
ma ödde, üks wanna naene, juttokas ja
lobba, juh'atas tedda ühhe küllasse, kust
ta isse ennemuiste todud olli, ja mis kaks
pennikoorma maad temmast ärra olli. Üks
teine wanna naene jälle, nisammassuggune
sögge loom, andis talle noud, ühhe telse
küllasse miina, kuhho kolm pennikoorma
maad olli. Kül nimmetasid nemmad tem-
male mitto ja mitto tüddrukuid, kēñest
Zürri mitte ühhe ainsa siimaga ellades näi-
nud, weel wāhhem neid tuinud. Siiski
arwas, seäl ennesele ühhe lodud ollewad,
ja wōttis nou kätte, seina miina. Ta o-
tis noort kuud, — sest ka Zürri olli sed-
da wallat kuulnud, et wannal kuni kosji-
mine ei pea kōrda minnema. Noor ku
tulli

tulli; Jürri ja temmanäelmees Mart wõt
sid lohhe hobbojed alla, wina jure, ja lät
sid omma teed. Et nemmad kül esimesse
kulla sees ühhest perrest teise lät sid, siiski ei
wõetud kusagil neid wasto, sest et ükski
neid ei tunnud. Sesamma luggu olli neil
teise kulla sees. Jogaüks panni sedda asja
naeruks, ja pihtas neid weel peälegi. Zub
ba naad piddid tühjalt, ja wandudes, loio
minnema, kui õuneks weel ühhe sauna jure
juhtusid, kulla liggidal, kus üks wanna
wabbatmees Karjo Jaak ellas. Sellel olli
üks wanna ellatand tüttar, Kirsti nimmi,
kes jo mitmele olli pakkunud, agga ikka ül
lejäänud, sest et ta üks wägga tigge loom,
tullise wihhaga ja kurja süddamega inninenn
ne olli. Selle jure lät sid; Kirstil olli hea
meel, et agga üks tulli, ja wõttis rõmoga
tedda wasto. Winad jodi ärra, lät anti,
ja nemmad lät sid pari, et nemmad kül mit
te enne silmaga teine teist ei näinud. Kui
da nüüd nisuggune abbiello piddi: forda min
ne

nema? — ja kelle sü se olli, et se hukka
ja nurja lüks? Pulmad said küt vetud, ag-
ga pulma karraga tahkus ka ühtlase seält
maiašt keif rahho ja rõõm ärra. Kirsti tah-
tis kōhhe keif mollt ja melevalla omma kät-
te, keif omma rou järrel toimerada ja seä-
da. Agga Zürri wannemad ei tahnud
maiapiddomist temma kätte anda, sest et
weel teisi laysi neil olli. Selle läbbi sai
kōhhe Kirsti südda wihhasel's nende peäle,
ja Zürri, kes naese pole es malt hoidis, löks
ka wannemattega riido. Nenda olli süs ma-
ias sedda tēplust märka, ja kui w:maks
wannemad nägaid, et se kurrri minni wäg-
gise woinust nende kääst möttis, lahkusid
nemmad perrest ärra, ja heitsid omma leiba.
Siiski ei olnud Kotti Zürri perres weel rah-
ho, egga head meelt. Se kurrri tiggē Kirs-
ti hakkas nüüd meest soitlema ja hauguta-
ma temma rummalusse pärrast, ja laitis
tedda teiste ees ärra. Zürri kannatas es-
malt küt temmaga, ja seisis wait; agga
wi

wimaks sai südda ka täis, pealegi kui ta
näggi, et naene ka Jummalä wilja rohkes-
te wõttis. Müüd jaggasid ühtepuhlo san-
no teine teise kofta, ja ei olnud koggoni en-
nam üks meel. Mis üks tahtis, põlgas
teine, mis üks heaks kitis, laitis teine! Pidi
di mees metsa minnema puid räumä, siis
naene tahtis heino koiä tua; ehk walmistas
mees ennast liinna tele, siis naene sundis
westele miinna. Ühhel oli ikka se meel, teis-
fel teine, ja nenda maia läks hukka. Keif
tö sai wiuhaga agga polelt tehtud, sest et
üksna riid ja taplus nende seas oli. Kül söis
masid, kül wandusid teine teist, ja kui Kirsi
ti siis tullise wiuhaga mehhe karwo kargas,
kül mees ka siis ommast kobbast jälle panni
rusfikaga ja keppiga pihte, nenda et sedda
taplemist keif külla rahwas immeks ja pah-
haks pannid. Siiski nemmad sunnitasid
lapsi, agga ei neil olnud lastesi rõmo, ja et
nemmad kül keid tiggedaste farmale pakkus-
sid, siiski ei surm neid wõtnud. Meed kas-
wid

wid kuriaste üles. Jäsa ei moistnud, ja emma ei wiitsind neid õppetada; ja se läbbi, et emma wiuhaga liga hirmo neile ilmaasjata andis, teggi temma nende süddant kõwwaks ja tuimaks. Nemmad näggid ja kuulsid ühtepuhko wannemad wiuha piddamad, teine teist sõimamad ja pekswad, ega ga olnud siis immet's panna, et nemmad wannemattest paljo et holind. Kui nemmad kangemaks said, käis iggäuks omma teed, ollid jo norest wägga riakad ja teggid teistele paljo tülli ja waewa.

Nent a olli üks õnneto luggu Kotti Jürri abbi elloga, ja et kül õppetaja kulla loetamisse ja mu ajal neid maenit'es ja kuus leppitada; ja et kül ka monned wannad aufad kulla perrewannemad neid nomisid, siis ki ei se mõõtund suggu! Kirsti tigge südda ei aännud paigastli järrel. Pahhanduseks olli se ello iggäühhel, ja neil ennastel kahjuks, sest se läbbi saatsid nemmad jo siin ma peäl ennesele paljo õnnetust. Et kuulge, mis
risti

risti ja waewa fest kurbast abbiellust neile
juhtus, mis muido ei olets kätte tulnud.
Ühhel õhtul tulli Zürri põllo tõst hãrgega
koio; naene olli oues, piddi lambad lauta
aiama, agga nãggi, et teine hãrg omma
sõrra olli murdnud. Kohhe kippus nüüd
mehhe peäle, haugutas ja sõimas tedda.
Mees haukus wasto ja wõttis wiimaks wãm-
la kätte ja andis naesele hea nahha tãie. Na-
ne põggenes nuttes ja haukudes tuppä, mees
jãrrele s eãl riidlesid ikka peäle, ja seõni
jãi lammaste lauta uks lahti. Teisel hom-
mikul olli wiinine lammas ärramurtud.
Nenda sündis se kahjo neil alna nende rio-
ello lãbbi. Agga neil juhtus weel surem õn-
netus! Ühhel hommikul warra, kui Zürri
sãngist ülestoussis ja oue piddi minnema,
leidis temma ukse ees, toa ullo al, ühhe
surno weikse reie lu, mis üks kulla koer seõ-
na olli kãnnud. Ommas rimmalusses olli
temma ikka ussin ja walmis õhitud, wannad
tõhjad walle-juttud uskma. Nüüd olli tem-

ma

ma kuulnud, et se läbbi piddid karmwalad
innimesed teise ärrateggema, ja arwas, et
ta Naene Kurja kuntsi pärrast sedda seäna
kaänud. Zürri josis kohhe ühhe jure, kedda
targaks ja noiaxs kül hütakse, agga üsna
karmwalad petjad on, ja se andis nou, sed-
da weisse luud risti te peäl ärrapöletada,
mis Zürri ka teggi, et se läbbi se kahjo jäl-
le teggia kätte piddi sama. Oh sedda suur-
rummalust! — Naene sai sedda korralt kuul-
da, ja kippus ka kohhe rieldes ja tappledes
Zürri peäle. Dõ otsa söimasid teine teist,
ja naene wöttis kätte ja läks ka targa jure.
Teisel hommikul ta wöttis warra tuld üles,
läks piroga wanna laggund kambi teisi ri-
did selga pannema, ja pillas seäna kogge-
matta tuld mahha, sest temma tigge wihha
ei äänud aega, ei tuld egga Zummala ilma
tähhele pääna. Agga oues olli hirmus ilm,
kange tuul puhhus kambi nurgast sisse ja
öhhutas tulle seddemed põllema, aias muist
tallo hunnitusse, muist kattuse alla, ja koh-
he,

he, kui Kirsti oli äratäinud, oli tullope
lahti. Hõned läksid ärra, ja häddast peõsis
Zürri lastega wäja. Nenda oli waesus
ja tübbi pääs aina rio läbbi. Eks nemmad
olleks selle raske nubilus'e parrast piddand
meit parrandama? Algaa ei süski olund
neil weel rahho. Ued hõned said Moisa po-
lest ehitud, aaga ello oli ikka tesamma.
Uks'ord toufis jälle hirmus riid nende seas,
Zürri sai wiibafeks, peõsis naest hirmaste
piitsa warrega, ja josis toast wälja. Algaa
naene wiinas wiib ga kurrika ta järre e,
Zürri kukkus kummi wasto mahha ja murdis
omma säre lu poleks. Müüd ta piddi kar-
goga kama, ja oli waene sant ello otsani.
Keil se kahjo ja õnnetus tuli sest kurjast ab-
bieust!

Minna tean küs, minno armad, et tänno
olgo Zummalale! — nisuggust kurja abbi-
ello rahwast ei olle wägga paljo ma peäl.
Alaga süski leitakse neid ommei ka, ja kus
neid leitakse, seäl perres on ka ikka üks õn-
ne

neto ello. Sepärrast sage ka selle
asja polest moitlikkufs. Teie isseär-
raniste, kes teie weel wallalise põlwe sees
ellate ja tabhate abbiellusse heita, et hoit-
te ennast rummala kossimisse eest. Urge
minge otselohhe sellega pari, kedda wahhest
wannad naesed agga kääwad wõtta, waid
wallitsege targaste ennesele abbielaks sedda,
kelle wasto südda ei panne, kelle head wiisid
ja lombed teie selgeste ehk isse tunnete, ehk
teise ustawa ja kindla nouandja läbbi sate
tunda. Wallitsege abbielaks nisuggust,
kellega kindlaste ussute ello otsani lorda woi-
wad sada, ja rahho ja üht meelt pidada,
et teie omma sü läbbi, abbiello hukka ei
lähhä. Gest sedda teate teie, et abbiello ei
süümi naljast lahbutada, waid et otsani peate
ühte jäma ja ühte leppima, teine teist ar-
mastades ja auustades, et teine teise eest
peate hoolt kandma; keik, mis Jummal
peäle panneb, rahhoga ja kannatlikko süd-
damega wastowõtma, ja mitte üksnes lapsi
sün-

sunnitama, waid ka Jummal aukes ja
nende ennese, ja teiste inimeste heaks neid
Eawatama Oh kui te e sedda abbiello
moisilikult ja targast hakkate ja aiate, siis
se saab teile rõõmsaks põlweks, siis õnnis-
tab teid Jummal jo sin Ma peäl, annab
teie tõle head siigidust, ja lasseb keik hästi
korva minna!

3.

üks wanna mees Saremaalt, Simona
Udo, tuli liggi kolme aasta eest üle merre,
ommad tühiad Kuusid aiama; sest temma
nimmetas ennast targaks ja noiaks, ja too-
tas, keik haigid terweks tehha, hawo par-
randada, hullo pähhe meest päina, ärra-
kaddunud ja warrastud asjo kätte sata, ja
mis neid halpi ja tühja kiitlemissi muud olli.
Agga Simona-Udo olli üks pettis loer,
kes agga kawralaste teiste käest rahha nõu-
dis, ja siiski ei igga loru joudnud egga moist-
nud neid aitada. Misuggused on keik need
tüh-

tühjad targad ja noiad sin ma peäl, kelle
jure wahhest rahwas joseb abbi ottima, üs-
na rahwa petjad, kes agga kahjo rewad;
sest et nemmad innimesi ebbauskus kuni
peawad ja rummalust ja pimmedust kaswa-
tawad. Iggaüks moistat innimenne peaks
sedda muidogi teadma, et puhuminne,
poumifeminne, ja laufuminne ei ellades
woi kellelegi abbi sata, sest et se hoois me-
ja moistus'e wasto on, ja kuida se sedda
julged uskuda, mis so omma moistus tuunis-
tab, et se ei lähhä korda? — Siiski on
neid kül, kes nisugguste tarkade jure läh-
wad, mittokord paljo rahha kallutawad ja
sawad ommeti pettetud. Wahhest ehk sa-
wad ka abbi, agga sedda abbi ollesid il-
magi ka teiste kuest digel wisil sanud, ja
mittokord lähheb hädda ja kahjo se läbbi
weel suremaks. Kuulge sepärrast, kuida
Simona-Udo, kelle jure hulk koggus, rah-
wast pettis:

Redo Mihkel, üks noor mees, karjus
seest jo monnest aiast. Temma tundis, et
süddame kohhas tedda kängeste listi, ja sest
olli temmal suur wallo, et wahhest ei ööd
egga päwa rahho saand. Temmal ollid so-
likad. Meist ei olle naljalt ükski ilma. Uh-
hel on neid entam, teisel wähhem. Jese-
ärwaniste leitakse Tallo-rahwa seas paljo
sedda wigga tundwad. Kui nemmad pal-
jo kallo söwad, mis sandiste puhtaks teh-
tud on, siis neelwad nemmad mittokord
witto tuhhad ussi-pöega ühtlase alla, mis
wahhest silmal näggematta on, ja teinest
ni mitto inimesse sissekoõna sees, jäwad
ellama. Gesamma hädda tulleb, kui nem-
mad wahhest pallawal aial metsas heina tö-
jures janno pärrast soost ehk wiade seest, mud-
dast wet jowad. Sega rüpowad nemmad
mittokord pissokessed ussi- ja koõna-poiad
ja keikjuggused pissokessed lomokessed enne-
se sisse, mis film ei nä, ja mis läbbi siis
mitmesjuggused solikad ja wahhesigi sissalil-
tud

End siigivad ja kasuavad ja libbeda wallo tewad.
Eesamma luggu olli Mihkliiga. Ka temma läks tar-
ga jure. Tark wangutas pead, ja et kül selgeste tea-
dis, mis wigga Mihklil olli, siiski ütles, teistest
sedda peäle pandud ollewad. Müüd hakkas pommise-
ma ja lobbisema, ja muud taero tödd teggema;
wimaks andis temmale futäie wina, ja wina siise ol-
li temma kange oksendamisse-rohto paänuud. Se olli
nüüd wägga hea ja aitis Mihkli, sest ta hakkas
hirmsaste oksendama, aias ennese seest ühhe sure us-
si wälja, ja sai terweks. Uigga sedda abbi olleks
Mihkel ka Moisas sanud, kui ta seüna olleks läinud,
ja oksendamisse-rohto wötnud, ilma sedda tühja ja
rummalat lobbisemist ja lausumist. Tark wöttis sure
maksu ja Mihkel mötles ommas rummalusfes, et ta
üna targa sanna läbbi sest wallust olli peästetud,
mis ommeti aina walle olli!

Kargo: Tönnisel murti ühhel ösel aida ukсед lahti
ja naese kirstust warrastati üks nõdr hõbbe helmid,
ja üks sõlg ja mõned kaänaga rublad ärra. Eed-
sammas küllas ellas üks püsti warras, ~~Awero~~ Mad-
dis, kes jo mitmõle olli wargusse-kahjo teinud. Eede

da kül arivati ka sel korral wargaks, agga ei oland
õiget märki. Sepärrast läks se naene nuttes targa jure,
ja pallus tedda, warga temmale teada anda. Esiiteks
panni se pettis kawwal sedda pahhaks ja ütles: „Ei
„ma warga sulle nimmeta, sest siis saab wargal pah-
„ha tehtud, ja minno waim ei falli, et ial ühhel
„kurja peab sündima;“ otsego olleks se pat, et war-
gus touseb, ja warras hirmo saab? Agga, kui
nüüd naene itka weel tedda pallus, ja ka ütles, et tem-
ma umbes Koero Maddise lohta arwas, siis ta käs-
kis tedda, pari päwa pärrast jälle ta jure tulla ja ku-
las diete järrel, paisjo neid hõbbe helmid ja sedda
kännuga rahha olli ärrawidud. Teisel päwal juhtus,
et sesamma Maddis ka targa jure tulli, peawallo
wasto abbi otsema. Tarf olli kawwal kül abbi lubba-
ma, agga ütles, seks ennesel hõbbe helmid wägga tar-
wis minnewad, ja pallus neid ennesele tua. Maddi-
sel need olikid kã pärrast; ta läks loio ja tõi temmale
monned nähha. Oi pea kui tarf neid kätte sai, hak-
kas ta neid pöörma, kapima ja puhhuma, ja —
jonega lippus Maddise peäle. „Minna tunnen, ütles
„temma, et need ei olle sinno ommad, sa olled neid
„war-

„warrastanud, ja mitte üksnes agga neid, waid weel
„ni paljo teisi, ja ni paljo kaänaga rublad ja ühhe
„hõbbe sõlge minnewa rede õse, wasto laupäwa, ja
„ei minno waim woi warga sallida, egga aidata.
„Sepärrast minne kohhe ja to keik mo kätte; muido
„pannen minna sind innet näggema, ja sinnul peab
„kitsas kã ollema, nenda, et sa rahho kussagil ei
„leia ja kurrat isse asjed so jure teeb.“ Maddis,
kes isse ebbausko armastas, ei lausund musta egga
walget, ehmatas ärra, ja hirm ja kartus tulli selle
targa kõnne pärrast temma peäle, kes, temma arwa-
tes, isseenesest temma wargusse kumbed ni selgeste
ärrateadis. Temma läks ja toi keik sedda wargust
targa kätte, ja pallus tedda põlwele, sedda asja mit-
te kulumada, egga tedda ärratehha. Tark toatas sed-
da temmale, ja nomis tedda weel peälegi, ei ühhe-
legi sanna lausta, sest se läbbi tahtis temma omma
imme tarkusse, õiete sureks tõsta. Teisel päwal sai
naene temma kãest, kange maksõ eest, omma kätte ja
nüüd kiitles temma naese ja keige mu rahwa ees, et
temma teadmatta warga peäle ni sure wallo päinud,
et warras hädda pärrast isse keik ta kätte tonud.

Sedda aðja immetellefid núúð keik, sest úkski et teáð-
nud, kuida diete se laggu olli, ja siiski ei oluud
immet suggu, sest sel wösil jonab kül iggaüks moisi-
linnimenne warga ärratunda.

Suremetsa Järri naene Mai, olli jo monnest ai-
ast teifest küljest alwatud. Ka selle weddasid temma
suggulased selle targa jure, et ka selle raske haigusse
wasto temmast piddi abbi tullemä. Temma halp
wöttis ka selle haige peäle lausuda ja sanno luggeda,
ja ommad kunnfid tehha. Wimaks andis temma ka
rohhto temmale sisse, ja ütles tedda terweks sawad.
Ugga, parrago Jummal, sedda rohhto olli temma
koggematta Upteki peält ühhe poisi käest sawud, ja ar-
was sedda iggaühhe haigusse wasto hea ollewad. Se
rohhi olli üks nisuggune, mis inimest pannes mag-
gama, ja kui se wägga rohkeste saab wöetud, siis surre-
tab temma inimest. Wenda olli temma selle alwa-
tud inimessiele ka wägga paljo sedda rohhto ainnud;
sepärrast koiis miinest surri Mai jo te peäl ärra.
Eks se núúð oluud üks hirmus pettus? eks se oluud
üks halle luggu? ja eks se tarf olleks digusse polest
widdand selle surma pärrast jama kimpitud? —

Üks teine noor naene jälle, Luksika - Anno sai ka temmast kurjaste pettefud. Sellel olli esimesest nurgavodist sadik, enimast wigga. Ka se maksis targale paljo rahha, et piddi abbi sama, ja ei sanud abbi suggu, et kül-se tark ütles ka sedda wigga teistest temmale ollewad, ja selle wasto abbi tootas. Anno ei saand parremaks suggu, waid läks sest aiast ikka weel fandumaks. Moisa wannemad wõtsid sepärrast tedda moisa, omma hole alla, ja üks moislik Sassa arst olli tal seäl rohhoaga abbiks. Se kulas siis ka järrele, mis ta tännini olli seke haigusse wasto prukinud, ja sai sedda rohho ta kääst, mis se tark temmale olli annud. Kuida ehmatas se Tohter ärra, kui leidis, et se pimme, selle rohho seffa olli ellawat hõõbedat pännud, mis teisele olleks woinud surma tehha. Selle saksa - arsti abbi läbbi sai nüüd Anno terweks, ja ilma temmata olleks temma wiisist jo nores põlwes selle tarka halpi tõ läbbi, ärrasurnud.

Seäl ümberkaudo elas ka üks innimenne, sedda hūti hul Klein, sest ta olli melest nodder. Wahhest, kui ta juhtus langet jomaaega sama, ehk wägga liig pallaw aeg olli, siis ta olli hopis melest ärra, jandas ühte

ühtepuhko, kippus teiste peäle ja teggi ni suurt wae-
 wa, et pididi sama kiimi sentud. Ka se todi tarka ju-
 re, sest tark olli moudakord kiitlend: „ehk ta fargaks
 „kui kits, ja olleks meletu, kui neljajalgne, siiski pan-
 „nen minna meelt tal pähhä.“ Agga se olli üsna
 tähhi ja walle kitus. Et ta käl Reinole kolm su täit
 wina andis, ja märka temma kallal lausus ja lobbi-
 ses, siiski ei sanud Mein moistust kätte, waid läks
 korralt weel hukumaks, sest need winasutäied teggid
 tedda weel segasemaks. Egga selle nõdra ja hullu
 mele wasto ei olle ka paljo abbi leida, ja ei foggoni
 mitte ühhe nisugguse noia jures, kes isse moistusse
 wasto panneb ja innimesi rummalusjes ja ebhaus-
 kus kinnitab. — Sel targal olli nüüd ommal suur
 häbbi, et ta wallelikuks jäi, ja rahwas hakkas ka
 moistuma, et ta agga pettusse ja kawwalusse kombe
 läbbi neid elstas. Agga mis ta sest hõlis? temma
 olli rahha rohkeste rummala rahwa kääsi sanud, pan-
 ni sedda kokko, ja läks nüüd seäna, kusi ta olli tulnud,
 Sare male, sure rahha kottiga jälle taggasi.

Eks nisuggusi petjaid olle paljo ma rahwa seas?
 — ja eks se olle suur rummalus ja moistlikkul inni-
 mek=

mesfel häbbiks, nende jures abbi otsida? — Kuid
paljo kahjo ja hädda saab se läbbi tehtud, ja kuida
woib Juumala sanua, ja meie onnua moistusse sel-
ge õppetns süddant walgustada, kui ianimenne, sög-
geda ja tühja asja, mis koggoni ei sünni ja ei woi ol-
la, ussub tõssi ollewad? Sepärrast, keik kes sedda
loõte, kuida Simona: Aldo rahwast pettis, minge om-
meti se läbbi targemaks, ja ärge uskuge, mis nisug-
gused wallelikud targad ja noiad kiitlewad. Tulleb
haigus kätte, ehk se olleks käl üks isse haigus mis
ehk agga arro innimesel juhtub, siis ärge mõtt. lge,
et teised kurjad innimesed sedda peäle pañnurd, ja är-
ge otstige woiade jures temma wasto abbi, waid tulle-
tage mele, et haigus ja ihho hädda on mitmesug-
guue, nenda kui se ihho isse mitmetest liikmettest, nah-
hast ja werrest, luust ja lihast, kondist ja spontest on
kõkkopandud. Kes ostab siis iggakord leida, kus hai-
gusse wigga on? Ja scäni kui hing ihhoga ühhes
on, tunneb ka hing ihho häddast waewa, ja lähhe-
mondakord se läbbi uddraks, ramnotumaks ja wah-
hest ka meletumaks. Juumala nuhtlus käib mitmel
wiisil innimesse peäle. Sepärrast otstige abbi, kus ted-

da sünnib otsida, Ursti jures, kes õppind, innimesse
ihho ärratundma, haigussest arro sama, ja moistab
rohho temma wasto anda. Ja kui siis ka ei leia ab-
bi, siis kaunatage, ja andke ennast Jummalale hõleks.
— Juhtub teil üks õnnetus, surewad ehk äkkiselt,
üks loom, ehk ennamgi ärra, ilma et teate, mis läb-
bi se tulnud, siis ärge mõttelge, et teised sedda teinud,
waid kalage järrel, kas se ehk sündis teie omma ho-
letusse läbbi, kas se loom ehk olli sõdmatta ehk joot-
matta, kas se ehk sõdi ehk jõi miiddagit mettas ehk
kautas, mis temmale surma teggi, ja kui ehk siis ka
ei leia süüd, siis moistke, et meie ei jona keik wigga
ärraarwata; agga ärge siiski andke ebbausfule maad
ommas süddames. — Josef piim teil kokko, et wah-
hest diete wennida ainnab, siis ärge olge rummalad,
sedda teise woõra innimesse süüks arwata, waid kand-
ke agga hoolt, et lüpsikud ja piima-püttid hästi puh-
taks sawad pestud, ja kui se ei aita, sest et jo pu siis
se se wigga lainud, siis wõtke üsna ued püttid piima
alla; kül siis piim jälle lähheb heaks. — Raub
teil miiddagit ärra, ehk risub warras teie kääst, siis
otfige omma takka, agga mitte noia jures, kes teid
agga

ägga peetak, waid kassige märki enne sada, ja siis
moija ehk kohtowannematte läbbi sedda õiete toime-
tada. — Wihkage ülleülise keik ebbausko, ja sage
moisilikkuks sedda uskuma, mis Jummal kästnud,
ja selge moistus õppetab Sedda head meelt ja mois-
tust andko Jummal isse teile ja hoidko teid, igga
lõwwera tee cest! —

4.

P a u l.

Et ma käl üks tallomees
Siiski mul hea põlli kääs;
Keimal iätko Jummal aäinab,
Põld mul omma wilja kääinab.

2. Lõdd ma teen hea melega,
Maese = laste = perrega;
Palle = higgis toidust same,
Keine teist ka armastame.

3. Keik meil hä-ti forda lääb,
Südda ikka rõms nääb;
Niid ja taplus, kurri karrä,
Zawad meiteji kangel arrä.

4. Ma-

4. Naene, lahke, tassane,
Wolle ial wastane,
Wottab moga waewa nãhha,
Drama tõdd keik ausast tehha.

5. Lapsed, hãsti õppetud,
Sawad sureks kaswarud,
Kuulwad wannematte sanna,
Kurja himmul' maad ei aãna.

6. Mis mul wigga ellada? —
Rikkusfest ei holi ma,
Kui mul Jummalasi on jãetud
Keiba, mis so õsaks seãtud.

7. Sure Herra warrandus,
Lãhhi au, ja surustus,
Euddant agga waewawad,
Watto tõle kiusawad.

8. Ei siis rikkust noua ma,
Egga suurt au ihhalda.
Terwist agga Jummal andko!
Ja meid wimaks taewa andko
